

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО
МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ДО ТЕМАТИЧНОГО ВИПУСКУ “ВОЄННО-ІСТОРИЧНОГО ВІСНИКА”
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО, ПРИСВЯЧЕНОГО 75-й РІЧНИЦІ
ПЕРЕМОГИ НАД НАЦИЗМОМ В ЄВРОПІ ТА ЗАВЕРШЕННЯ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1939 – 1945 РОКІВ

Український народ зробив величезний внесок у перемогу над нацизмом та водночас став одним із найбільш постраждалих у роки Другої світової війни.

У вересневій кампанії 1939 року 112 тис. українців вступили у двобій з Вермахтом у складі Війська Польського, 7834 з них загинули в боях під польськими прапорами, а 16 тис. отримали поранення.

Із перших днів вторгнення Вермахту на територію СРСР Україна стала ареною запеклих бойових дій. Із 22 червня 1941 року по 28 жовтня 1944 року на території України воюючі сторони провели 29 із 76 стратегічних наступальних і оборонних операцій.

На території України відбулися перші великі битви Другої світової війни на

Східному фронті: Волинська танкова битва, оборона Києва, Одеси, Севастополя. Тут у 1941 році радянські війська потрапили у величезні оточення – Уманське і Київське. До кінця літа 1941 року з України до Червоної армії було призвано майже 3,2 млн осіб. У складі військ Південно-Західного фронту українці становили до 50% бійців.

З Україною пов'язані вирішальні битви на німецько-радянському фронті 1943–1944 років. Із січня 1943 року по жовтень 1944 року Червона армія здійснила в Україні 13 наступальних і дві оборонні операції. У 1944 році в Україні воювало 50% усіх сухопутних військ Червоної армії (42% стрілецьких і 80% танкових і механізованих з'єднань). Саме на території України було розгромлено більше 60% частин Вермахту на Східному фронті.

З другої половини 1943 року і в 1944–1945 роках українці становили 60–80% солдатів у з'єднаннях Українських фронтів. Поряд зі звичними мобілізаціями в Україні провадилися мобілізації польовими військкоматами, які забрали до лав Червоної армії близько 1,5 млн осіб. В Україні широко практикувався достроковий призов юнаків 16–17 років. Лише за офіційними даними, їх призвали 265 тис., не рахуючи тих, кого призивали польовими військкоматами.

Усього протягом 1939–1945 років до Червоної армії було мобілізовано 30 млн осіб, з яких 7 млн були мешканцями України. Із більше ніж 16 млн загиблих радянських солдат, близько 4 млн були вихідцями з України. 1,7 млн мешканців України повернулися з фронтів війни інвалідами.

За мужність, проявлену в боях, 2,5 млн українців були нагороджені медалями та орденами, 2070 – удостоєні звання Героя Радянського Союзу, зокрема 32 – двічі, а один – Іван Кожедуб – тричі.

Мільйони українців боролися з нацизмом у лавах армій Об'єднаних націй. У роки війни українці боролися проти нацистської Німеччини та її союзників не тільки у складі армії СРСР, а й в арміях Польщі (120 тис.), Сполучених Штатів Америки (80 тис.), Великої Британії та Канади (45 тис.), Франції (6 тис.) та Чехословаччини, на фронтах Європи, Північної Африки та Південно-Східної Азії, на Тихому та Атлантичному океанах.

Прапор перемоги Червоної армії над Рейхстагом серед трійці героїв підняв і українець Олексій Берест. Майкл Стренк – американець українського походження – став одним із шести героїв, що встановили американський прапор на острові Іводзіма.

Українці воювали з нацистами в радянських партизанських з'єднаннях, у загонах французького, югославського, словацького опору.

Трагедія українського народу в роки Другої світової війни полягала в тому, що на її початку він був розділений між кількома державами. Українці, позбавлені власної державності, змушені були воювати за чужі інтереси і вбивати

інших українців. За панування над Україною воювали дві тоталітарні системи, що однаково не рахувалися з ціною людського життя. Кожна сторона протистояння намагалася продемонструвати на наших землях прихильність до українства. Однак єдиним справді українським суб'єктом у роки війни був визвольний рух – передовсім, Українська повстанська армія, у лавах якої перебувало до 100 тис. бійців.

Україна зробила значний внесок у перемогу над нацизмом та союзниками Німеччини. Ціною цього стали надзвичайні втрати українців і громадян України інших національностей упродовж 1939–1945 років. Найтяжчі – демографічні, які оцінюють у 8–10 млн осіб.

Кореспондент газети “Saturday Evening Post”, відвідавши в 1945 році Україну, написав: “Те, що дехто намагається зобразити як “російську славу”, було, насамперед, українською війною. Жодна європейська країна не постраждала більше від глибоких ран, завданих своїм містам, своїй промисловості, сільському господарству, людській силі”.

Отже, перемога над нацизмом без України і без українців була б неможливою. Про це свідчать: величезні втрати, яких зазнала Україна в роки Другої світової війни; участь українців у бойових діях у складі Червоної армії та в арміях держав Антигітлерівської коаліції; антинацистська боротьба Української повстанської армії.

У Другій світової війни Україні випала героїчна і разом з тим трагічна роль. Єднання суспільства навколо усвідомлення цієї істини й надалі сприятиме ефективному протистоянню зовнішнім викликам та загрозам. Сьогодні Україна, як і в роки Другої світової війни, є епіцентром протистояння агресору. Україна є важливим чинником європейської безпеки.

Відзначення 75-ї річниці перемоги над нацизмом у Другій світовій війні має не символізувати тріумф переможців над переможеними, а бути нагадуванням про страшну катастрофу і застереженням, що не можна вирішувати складні міжнародні проблеми збройним шляхом, ультиматумами, агресією, анексією. Війна скінчилася і найважливішим її підсумком має бути не перемога, а мир.

Міністр оборони України

Андрій ТАРАН